

PARAULA D'ÒC

Època II, núm. 12

València, 2010

Tots els drets reservats. El contingut d'esta obra està protegit per la llei, que estableix penes de presó i/o multes, a més de les corresponents indemnitzacions per danys i perjudicis, per als que reproduïsquen, plagien, distribuïsquen o comuniquen públicament, en tot o en part, una obra literària, artística o científica, o la seua transformació, interpretació o execució artística fixada en qualsevol tipus de suport o comunicada per qualsevol mitjà, sense la preceptiva autorització dels autors.

© Els autors.

© CIRDOC.

ISSN: 1577-2047

Depòsit. legal:

Centre Internacional de Recerca i Documentació Científica.

Associació d'Occitanòfils Valencians.

<http://www.oc-valencia.org>

Maquetació i gràfics: Joan Martinis

VALENCIANISME DE RECONCILIACIÓ

ÍNDIX:

- EDITORIAL: ENTRE AULA DE LLETRES VALENCIANES I PARAULA D'OC. {7}

- PROBLEMES METODOLÒGICS EN L'ESTUDI DE LA LENGUA VALENCIANA, I PROBABLES CONSEQÜÈNCIES SOCIALS I POLÍTIQUES DERIVADES DELS PLANTEJAMENS INSUFICIENTS. {17}

Lluís Fornés

- L'ESCULL DE LA LENGUA I CÓM CAPGIRAR-LO. {33}

Felip Bens

- LLEMOSINISME DEMOGRÀFIC, UN ALTRE VALENCIANISME DOCUMENTAT. {38}

Joan Martinis

- RECTIFICAR ÉS DE SAVIS. {48}

Leonardo Giménez

Editorial

Entre Aula de Lletres Valencianes i Paraula d'Oc.

INTRODUCCIÓ

La Reconciliació social del poble valencià serà real quan s'haja produït un autèntic Consens Lingüístic entre les dos parts contendents; quan el nom de la llengua es pugui posar en un primer pla, sense pors, ni complexos, ni circumloquis; quan es tanquen, realment, les ferides que el conflicte Lingüístic Valencià (el real: català versus valencià) va obrir; i, sobretot, quan la part que es considera posseïdora de 'la Veritat' entenga que la ciència no és dogmàtica, i que 'consensuar' ve de 'consensus', que significa: "acord entre diverses persones, entre diversos textos". I acord, moltes voltes, significa cessió, concessió... "donar i pendre", com es diu en el llenguatge informal. I que ningú vingui a dir que això ja ho ha fet l'AVL perquè no és cert. Quan al seu President l'increpen i van a exercir violència en contra d'ell, quan hi ha un moviment Contra l'AVLL, que la vol fer desaparèixer, quan les xarxes socials bramen contra el catalanisme de l'AVL, de les Trobades, etc. vol dir –no siguem cegos– que no s'ha resolt res; que estem com estàvem fa... massa anys ja.

LA REVISTA AULA DE LLETRES VALENCIANES

El concepte Valencianisme de Reconciliació el va usar per primera volta el polític independentista Agustí Cerdà, el 03-06-2013 (V. Levante 19-06-2013).

El VaR, que ve construint-se des de fa una trentena anys, cristalitza en 2012, amb la recopilació que fa Àlex Ordaz Dengra dels diversos fets que es produïxen “els darrers pocs anys” com ell mateix diu en el seu article “El diàleg entre l’AVL i Lo Rat Penat i la RACV: Un camí cap al consens valencià”, publicat en *Aula de Lletres Valencianes, Revista Valenciana de Filologia*.

Ordaz Dengra recopila en el seu article les intervencions de: Abelard Saragossà en Lo Rat Penat, Marta Lanuza en la Universitat de València, diversos actes de convergència cultural, la nova etapa de la revista *Lletraferit*, que publica en normes del Puig i oficials, el Manifest signat per la Junta Directiva de l’associació Òc-València, “TOTS SÓN NOSTRES”, i el premi al micro-relat *Reconciliació* concedit a Lluís Fornés, l’11 de maig 2012, per l’associació El Piló, de Burjassot, el qual “reivindica, com a patrimoni de tots els valencians, una sèrie de figures que han sigut referents dels dos fronts tradicionalment enfrontats en la societat valenciana (...) El premi es va concedir per votació popular entre tots els assistents al sopar, entre els quals hi havien ‘referents’ de tot l’espectre valencianiste, incloent polítics que provenen dels sectors unitaristes i dels particularistes”. ORDAZ, A. 2012: 183.

RECONCILIACIÓ

Lluís Fornés

1r Premi micro-relat en llengua valenciana.

El Piló, Burjassot. (11-05-2012)

“Caminaven per la ciutat i, de sobte, el fill va dir: - Pare, entrem a eixa plaça. Allí hi havia uns quants arbres que, en aquella primavera suau, embellien

l'entorn i alhora proporcionaven ombreta bona als vianants. Al mig a mig van vore un monument i, mentre s'acostaven a contemplar-lo, el fill va dir: Pare, estem anant per un camí fet de rajoles plenes de noms. Qui són estes persones? Caminant caminant, el jove anava llegint: Xavier Casp, Joan Fuster, Miquel Adlert, Vicent Andrés Estellés, Pere Delmonte, Maria Ibars, Carmelina Sánchez Cutillas, Emili Miedes, Manuel Sanchis Guarner, Joan Costa, Enric Valor... -Mira fill que preciós que és, va dir el pare, mentre arribava enfront del monument que s'havia erigit en mig de la plaça. Per uns moments es va quedar pensatiu... -Li passa alguna cosa, pare? El pare ni el sentia. De sobte va reaccionar: -Per això... el camí que mos conduïa ací tenia eixos noms... Mira, fill meu. Va haver un temps que tots eixos valencians, dels quals anaves llegint el nom, estaven en dos bàndols, enfrontats, discutint a tothora entre ells. I la gent, en dos bàndols també, seguint-los. Mentre aquells adversaris perdien el temps dins de casa barallant-se entre ells, el prestigi dels valencians, cara al món, de cada volta estava més baix; pero, va arribar un dia que les noves generacions de valencians van fer coneiximent i van decidir acabar els enfrontaments desficiats. I li van posar ad este lloc el nom de Plaça de la Llengua Valenciana, que és la que havia de dur la pau al país, i la que va permetre eixir d'una nit molt fosca i construir un futur esplendorós. Per això, enmig de la plaça van erigir este Monument a la Reconciliació, on estan tots els noms, perque tots, equivocats o encertats, havien donat ço que tenien de millor per la seua terra. I aixina es va tancar un llarg període de desavinences i pot trellat. Pero, això va passar ja fa molts, molts anys..."

LA REVISTA PARAULA D'OC

I LA HISTÒRIA DEL VALENCIANISME DE RECONCILIACIÓ.

Quan Alexandre Ordaz diu que el seu article fa referència a “els darrers pocs anys” parla, efectivament, del present immediat, però el treball de consens ve de molt més llunt.

La possible ‘reconciliació’ cultural dels valencians va començar els anys 80 del segle XX, en obrir-se la consciència col·lectiva valenciana a l'àmbit cultural que va crear la civilització trobadoresca, en la setmana *Occitània, present i futur*. La revista *PARAULA D'OC* ja des del n. 1, novembre 1996, fa la proposta en el propi subtítol: “fulls de recerca científica i intuïció creativa del diasistema occitano-romànic”. La nova proposta de recerca científica supera els localismes del mossarabisme i el catalanisme, i retorna la llengua i la cultura valencianes al seu àmbit natural.

Si, per a parlar de llengua, la comprensió és un factor a tindre en compte, Jacques Allières, al n. 1 de *Paraula d'Oc*, acaba el seu article, llegit en la seua intervenció en la setmana *Occitània, present i futur*, Universitat de València, 14-18 novembre 1988, dient: “Un gascó pot, millor que cap altre -em podeu creure!- comprendre un català: i, potser, encara millor, un valencià” (*Paraula d'Oc*, 1, 1996:17). Allières tenia clara la intercomprensió lingüística que facilita la històrica Llengua Limosina, estructurada pel diasistema occitano-romà.

La possibilitat que l'aragonés -llengua minoritzada germana- forme part del diasistema comú, *PARAULA D'OC* la contempla ja des del n. 1, on trobem un article de Josep Carles Laínez titolat “Aragón, o país perdido”.

Del n. 2 de PARAULA D'OC cal destacar el treball de la que s'autonomenava "occitanòfila valenciana" n'Euphemia Llorente, que no és més que un pseudònim del filòleg de Reus, Miquel Ventura Balanyà, que proposava una gramàtica moderna que servira per a la intercomprensió de tots els parlants de la històrica Llengua Limosina: *Vers l'unificació dels parlars d'oc*. (Paraula d'Oc, 2, 1998: 33). En la p. 5 del mateix número trobem un *Manifest* que, partint d'un esperit optimista, proposa un "PACTE LINGÜÍSTIC, a partir de l'acceptació que: "el valencià és una llengua autònoma que forma part del diasistema occitano-romànic junt al català, el gascò, el llenguadocià, el provençal, el llemosí... modalitats lingüístiques d'un mateix sistema que durant segles s'ha conegut amb el nom llengua llemosina..." (PARAULA D'OC, 2, 1998: 5-6)

Al mateix número, p. 62, apareix un article de Josep Puchal "La València d'Ausiàs March" escrit en la normativa de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana.

En el n. 3, p. 28, trobem un treball d'Artur Penella, "Bases per a una neokoiné occitano-romànica" que proposa continuar el treball d'intentar una bases que faciliten la intercomprensió entre tots els habitants de les Tèrres d'Òc. A la p. 77 del mateix número hi ha un article d'Antonio Garcia i Carpio "La llibertat de l'individu i la creació" escrit en les normes de la RACV.

El n. 4, dedicat a "Els càtars valencians" es recorda la importància que tenen les terres del nord, Sant Mateu i Morella especialment, d'haver tingut com a hoste l'últim càtar, Guilhèm Belibaste, i diversos Bons Òmes i Femnas. Fet que els valencians no han sabut donar-li, encara ara, hui, la importància històrica que té. Les nostres terres no compten absolutament per a res en la història del

catarisme. No sabem estar, probablement perquè el nostre ésser no té la consistència que cal, i dificulta la presència valenciana en el món cultural on l'hauríem de col·locar perquè ens ho mereixem, donat que hi ha fets objectius que així ho mostren, i el catarisme valencià n'és un. Manca consciència de totes aquelles coses relacionades en la nostra cultura natural i històrica de Tèrres d'Òc.

La portada del n. 5 de PARAULA D'OC es dedica a "Una normativa comuna de tota la lenga pel III Mil·lenni", on Miquèu Audioièr mira amb simpatia la idea, que partint de Ventura Balanyà, i passant per Artur Penella, intenta bastir una alternativa gramatical per a tota la llengua, tot i reconèixer que els catalans són separatistes: "Los catalans son, al fons, d'occitans separats, perduts" (Paraula d'Òc, 5, 2002: 27). Separatisme que, des del punt de vista lingüístic, no té sentit, si acceptem, amb l'autor que "entre las variantes de catalan qu'existisson ara, en comptant lo valencian, i a pas mai de diferèncias qu'entre las variantes d'un dialecte occitan, que siá l'auvernhàs, lo lengadocian o lo gascon, e benlèu mens". AUDIOIER 2002: 28) Com es pot justificar, doncs, que el català-valencià siga una llengua diferent i independent? No es pot. I, de fet, la romanística internacional no ha acceptat la independència de la llengua catalana.

Al n. 6 es publica, en normativa de la RACV un article d'Àngel Calpe "Tradició l·literària, identitat i model de llengua pròpia en València" (PARAULA D'OC n.6, 2003: 31-78, que acaba: "L'AVL, com a institució encarregada oficialment de la normativisació de l'idioma valencià, tindrà èxit en la mida en que siga capaç de trencar en el sucursalisme lingüístic i contribuïxca decisivament a evitar que els valencians sigan ciutadans de segona categoria quan parlem i escrivim en la nostra llengua. Per a que les seues recomanacions siguen acceptades

socialment i es tanquen les divisions entre els conreadors del valencià, cal que les seues decisions siguen raonades i es basen en criteris objectivables: història de la llengua, tradició lliterària valenciana i llengua viva. Ni més ni manco lo que li mana la llei.

El marc teòric del sistema occitanorromànic té encara molts punts per aclarir i desenrotllar, pero facilita unes solucions a les tensions entre el desig de conservar la personalitat cultural dels diversos pobles que inclou i la necessitat de ser conscients dels estrets lligams culturals que han compartit durant segles. És dir, permet parlar de l'identitat diferenciada de les diverses varietats llingüístiques i de les tradicions lliteràries que els recolzen sense perdre de vista el substrat profundament unitari en que es sustenten". CALPE, 2003:78).

El n. 6 du una Separata Literària "Trobadors del III Mil·lenari, n. 2, València 2003 amb el poemari "Naturamor i paraules", escrit en llengua valenciana, normes de la RACV, l'autor del qual és Voro López i Verdejo.

El n.7 de PARAULA D'OC es dedica a dos gran personalitats: Antoni Senent i Micó, i Josep Giner. Del segon destaquem: "Giner considera una banalitat discutir si s'ha d'escriure *ab* o *amb* i diu, això sí, que la pronunciació valenciana d'eixa proposició és *en*. Característiques peculiars del valencià de Giner són l'ús de *lo* neutre, i també de *z* (com ha fet darrerament l'estàndard occità) en les terminacions on Fabra va decidir usar *tz*, ús del pronom feble *nos* en lloc de *ens*, els increments incoatius en *ix* i l'ús sistemàtic del nom *llengua valenciana*". (Paraula d'oc, p. 5)

D'Antoni Senent destacar que es va negar a signar les Normes de Castelló, "segons la seua filla, Immaculada Senent, <<perque pensava que eren poca cosa per a València>>. I no és perque fora secessionista sinó tot el contrari.

Com es demostra en els dos articles que va publicar a *El Camí*, dos anys més tard, tenia una diàfana consciència d'unitat idiomàtica. Sabia que el sistema lingüístic que donà les composicions trobadoresques, i que, no obstant la gran importància cultural que representa, no va tindre mai un nom literari unitari, era el mateix des del nord de Llemotges al sud d'Alacant". (Paraula 2004: 7).

De PARAULA D'OC n. 8 destaquem "El conflicte Lingüístic Valencià", p. 35. Del qual s'assenyala que "continua en el mateix lloc. Diversos intents de solucionar-lo no han entés qué calia fer. Actualment la societat valenciana està com estava fa... ja massa anys". (Paraula, 2005: 35) Publica el Manifest de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana "A les autoritats acadèmiques i polítiques valencianes", de 2 de febrer 2005, i el "Dictamen de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià", i la "Resposta de la RACV al Dictamen de l'AVL sobre la Llengua Valenciana". Les quals demostren que llavors –i ara- El conflicte Lingüístic real –català versus valencià- i la Batalla de València estan en el mateix lloc de sempre.

Amb el número 8 acaba la primera època de PARAULA D'OC, que reprén l'activitat en el n. 9, del qual destaquem "El poder de les idees: els catalans i la llengua occitana" de Bernat Bordoll.

En el n. 10, Alexander Ibarz parla d' "Ausiàs March i algunes qüestions trobadoresques". Ací trobem que el fet de desvincular March del món trobadoresc no és tan clar com es pretén ensenyar a les nostres escoles.

"En March el discurs filosòfic té una funció dintre un discurs poètic, i aquest discurs és privilegiadament el d'una afiliació a la visió del món dels trobadors clàssics. És a dir, March revitalitza el discurs de la *fin'amor* com a argument

ideològic vigent, en contra d'altres maneres de pensar el món..." (Paraula d'OC n. 10:65).

En PARAULA D'OC, núm 11 trobem "Lo sermó que fetz lo reveren maestre Vincent en la ciutat de Toloza lo jorn del divendres sanht MIEL.CCCCXVI ont es enserida tota la substansa de la passió de Nòstre senhor Jhesu Xrist." (Paraula d'oc, núm. 11: 15), en Lengua Limosina.

I fins ací, la relació d'idees i propostes publicades en PARAULA D'OC, durant un muntó d'anys, al servici de la resolució del Conflicte Lingüístic Valencià, i per la definitiva Reconciliació.

Revistes citades:

Aula de Lletres Valencianes, Revista Valenciana de Filologia núm 2, Any 2012.

Relació de la revista *PARAULA D'OC*, fulls de recerca científica i intuïció creativa dels diasistema occitano-romànic, editada a València.

1ª època.

N. 1. Novembre 1996. N. 2. Maig 1998. N. 3 Juny 1999. N. 4 Febrer 2001, amb *Separata Literària*, n. 1 "Odas Ivernencas". N. 5 Juliol 2002. N. 6 Juny 2003,

amb Seperata Literària, n. 2 “Naturamor i paraules”. N. 7 Maig 2004. N. 8 Març 2005, darrer n. de la 1ª època.

2ª època.

N. 9, València 2010. N. 10, València 2010. N. 11, València 2010. N. 12, València 2013.

PROBLEMES METODOLÒGICS EN L'ESTUDI DE LA LLENGUA VALENCIANA

i probables conseqüències socials i polítiques derivades dels plantejaments insuficients.

Lluís Fornés

La Batalla de València, el conflicte lingüístic valencià – a causa de la pugna català versus valencià- és probablement la conseqüència dels problemes, de les mancances, que presenten les teories lingüístiques que els han sustentat: La manca d'un objecte d'estudi suficient, en el cas del valencianisme mossarabiste; i l'esbiaixament dels resultats de la teoria catalanista, a causa del secessionisme que es va produir els anys 30, en voler independitzar el català del sistema lingüístic comú, el diasistema occitano-romà. La llengua dels valencians és una modalitat lingüística –com la mallorquina, la catalana, la provençal, la gascona, la llenguadociana, la llemosina, etc. amb les quals compartim un mateix sistema lingüístic, l'occitano-romà.

1.- UN OBJECTE D'ESTUDI INSUFICIENT, INCORRECTE.

2.- PROBABLES CONSEQÜÈNCIES EN LA SOCIETAT VALENCIANA DELS PLANTEJAMENTS INCORRECTES; EL CONFLICTE LINGÜÍSTIC: CATALÀ VERSUS VALENCIÀ.

“El dret de nomenar és la vessant lingüística del dret a apropiar-se”. El dret de nomenar la llengua amb el seu nom històric, creat en el Segle d’Or Valencià, és el dret d’apropriar-nos-la, de fer-la nostra, de saber-la nostra, com ho era dels nostres clàssics, i, per tant, d’establir un lligam directe entre classicisme i modernitat: Llengua valenciana.

El treball que presentem hui vol ser un resum que oferisca al lector una visió tan sintètica com completa de les dos teories en litigi en l’anomenada Batalla de València. En el títol ja manifesta que parlarem de les mancances de les dos teories que han estat a la base de la cosmovisió del valencianisme mossarabiste i del catalaniste, i, en conseqüència, de les seues probables repercussions negatives en la societat valenciana.

1.- El nostre treball té una primera part de caràcter científic que és la que pretenem que quede ben establida, suficientment explicada –dins del caràcter sintètic d’est estudi- ja que, anunciem que la segona part intentarà explicar les conseqüències socials: que els problemes sociolingüístics que patix la societat valenciana poden derivar dels plantejaments metodològicament incorrectes que han estat a la base de les dos teories en pugna, la del valencianisme estricte versus el valencianisme catalaniste.

La idea més acceptada és que la metodologia usada pel valencianisme estricte -basada principalment en el mossarabisme- és incorrecta, mentre que la que presenta el valencianisme catalaniste és correcta, des del punt de vista científic. I ací, en est article volem afirmar que és probablement cert que una i l’altra contenen mancances, cosa que, probablement, ha tingut conseqüències (i volem mostrar en la segona part del treball que les “conseqüències” han sigut negatives per a la llengua i la societat valencianes).

1.1.- ELS PROBLEMES DE LA TEORIA MOSSARABISTA. Al nostre entendre, el mossarabisme té uns bons estudis fets, i més i millor que es podria estudiar, sense apassionaments, si es tinguera en compte l'aportació al problema que va fer Artur Penella. En primer lloc, constatem una observació de Penella amb la qual estem totalment d'acord: "La procedència del material lingüístic, toponímia, antroponímia i lèxic aïllat, és tan fòssil lingüístic l'aportat per Peñarroja com el de Sanchis Guarnier, i el de Galmés i els altres, també. La diferència són uns fòssils del segle VIII, IX, o són del XII, però, mentre no hi haja cadena parlada, aportació sintàctica, textual, solament tindrem fòssils." PENELLA, A. (2001:11)

Subratllem les mancances que expon Penella i afegim que, al nostre entendre, ací es planteja el problema principal de la teoria: Des del punt de vista estrictament lingüístic, l'objecte d'estudi és insuficient per a poder arribar a conclusions científiques vàlides, acceptades per la comunitat científica internacional. Acceptant, sens dubte, que els estudis que hi ha són de gran valor. Remarquem també que, en el nostre estudi posem l'emfasi sobre la importància que té la història literària en la percepció que tenen els parlants de la pròpia llengua. I és evident que, en el cas del mossarabisme, no existix eixa història literària. No hi ha més que un conjunt –més o manco- important de textos, pero, és evident que no se li pot donar el nom d'història literària.

No obstant això, el mateix Penella, amb la seua visió diasistemàtica, sumadora i positiva, considera que l'aportació del mossarabisme té valor. En les conclusions del seu treball diu: "Cal estudiar el conjunt occitano-romànic per a fer dialectologia, i observar el paper operatiu dels substrats.(...) El <<mossàrab>> de València més hispànic, caracteritzat per Gálmez, paradoxalment és el que més pot servir al catalanisme d'implantació. El

<<mossàrab>> de València arcaitzant, caracteritzat per Sanchis Guarner, és intermedi entre les altres teories citades. Els mossàrabs de Sanchis i Peñarroja no són contradictoris, s'expliquen per simple evolució. L'argument de Peñarroja individualitza la llengua front a les zones de Ponent i del Sud. En canvi, eixos arguments de Peñarroja no els veig cap al nord, on es dedueix una continuïtat lingüística ilerdo-valentina. (...) El problema lingüístico-polític català-valencià perd virulència en ser tractat en un marc superior: els grans conjunts dialectals del diasistema occitano-romànic. La porta de la recerca queda oberta." PENELLA, A. (Ibid. p.19)

I en això estem, continuem en la recerca i amb la porta oberta. Hem vist els problemes de la teoria mossarabista. Vegem ara els de la catalanista.

1.2.-LES MANCANCES DE LA TEORIA CATALANISTA

1.2.1.- EL CONTEXT

La història del valencianisme oferix unes dades objectives que, en el cas present, donen la visió exacta que volem recuperar en l'actualitat, a través de l'exercici rigorós que demana la ciència lingüística. Constantí Llobart, creador de Lo Rat Penat i, per tant, de la Renaixença valenciana, en el seu "Discurs Panegíric llegit en la sessió inaugural de Lo Rat Penat: Excel·lències de la llengua Llemosina" fa diverses afirmacions que servixen per a qualificar d'indubtable la seua consciència que la llengua valenciana forma part, com diguem en l'actualitat, d'un sistema lingüístic que és el mateix que compartiren els nostres trobadors. Vegem algunes cites; la primera parla dels que intentaren cremar documents antics i fer desaparéixer la llengua

valenciana: “Follament intentaren apagar lo bell astre de nostra grandiosa llengua, i equivocats de mig a mig ixqueren al no tenir en compte lo sabut mot de nostres germans los provençals, que molt eloqüentment assegura ser nostra antiga parla”. LLOMBART, C. (1878:10) “No, valencians, no és morta nostra expressiva llengua llemosina, com los seus ‘malhvirats’ enemics semblava desitjaven, gràcies als generosos esforços de nostres germans de Catalunya i les Illes Mallorcaes, esforços que de hui en avant devem nosaltres ab tot fervor imitar”. LLOMBART, C. (ibid:11) “i no podreu menys, per cert, que reconéixer encara en lo expressiu metall de sa graciosa veu la d’aquella mateixa noble llengua llemosina, apel.lada aleshores del país o valenciana, que nostres majors usaren des de la gloriosa conquesta d’aquest regne.” LLOMBART, C.(ibid:12) “Ab ella es parla en Aix, en Marsella, en Tarascon, en Orange, en totes les principals ciutats de la Provença; en la Gàlia gòtica o Languedoc i ses cultes ciutats de Montpeller i Tolosa, com així mateix en la província confinant de Guyena i en sa capital Bordeus, i molt especialment en Llemotges de la que el nom va prendre.” LLOMBART, C. (ibid) “En la mateixa llengua fon criat en Montpeller, i parlà, nostre molt alt i invicte Rey En Jaume. Ab ella escrigué, a imitació de Juli Cèsar, ses conquestes, i a imitació dels romans la introduí ab la sua religió en les Mallorcaes i en València i son antic regne al conquistar-los.” LLOMBART,C. (ibig:13) “Ab aquesta mateixa llengua llemosina o valenciana (llavors universalment coneguda) va predicar l’apostol sant Vicent Ferrer i fon entés en tota Europa”. LLOMBART,C. (ibid:17)

Basant-se en aquell gran complex lingüístic, que llavors compartíem, sense problemes, tots, alguns intel.lectuals catalans van començar a parlar dels Països d’Oc, i Prat de la Riba va vore l’oportunitat de crear -a la manera de la Gran Bretanya i la Gran Alemanya- la Gran Catalunya que, probablement per una qüestió de noms no va arribar a construir-se mai. Es barrejaven els

conceptes lingüístics i els polítics sense arribar cap d'ells a bon port: Països Occitans, Països d'Oc, llengua d'oc, llengua catalana (que és igual, segons deien els propis personatges que propugnaven el projecte), llengua provençal (que era la terminologia usada pels lingüistes del moment). Finalment el Manifest català antioccitanista de 1934, signat per Pompeu Fabra, Joan Coromines, i diverses lingüistes i polítics, crea el primer tall al sistema lingüístic comú. Els catalans no volen parlar més d'una llengua que han de compartir amb mitja França i, a més, no poden dir-li catalana, perquè ja té el nom històric de llengua d'Oc, per molt que intenten modernitzar el concepte dient-li llengua occitana. El pes històric de la llengua dels occitans és més fort que el català, i la manera de posar el català en primer lloc és llevar-se de damunt el llast històric de la llengua dels trobadors. Als catalans els interessa una llengua catalana perquè a) "Qui té la llengua té la clau" i b) "El nom fa la cosa". Aquells intel·lectuals catalans, signants del Manifest, rebutgen el projecte occitanista perquè políticament no els interessa, encara que ho fan en base a teories científiques, les quals barregen amb els interessos polítics. I sumar peres amb bresquilles, ja se sap que no pot donar cap de resultat. Vegem un raonament clarament insuficient, pueril, però amb un alt intent manipulador. Diuen que si es continua en el projecte occitanista: "el català queda diluït en aquesta superior unitat lingüística i esbocinat en altres llengües i dialectes: l'occitanisme concebut així, tendeix, per via indirecta, a contraposar a la llengua catalana una *llengua valenciana* i una *llengua mallorquina*, amb la mateixa raó que hi hauria per a l'existència d'una *llengua menorquina* o *lleidetana* o *castellonenca*, etc.". (ibid. Manifest secessionista català) No és certa l'afirmació. O, millor dit, és, com en molts altres casos, una veritat a mitges. De tots els noms que apareixen citats l'únic que ha creat un Segle d'Or, el qual li va donar a la llengua el nom, ja saben quina és: la llengua valenciana.

No hi ha Segle d'Or ni mallorquí, ni menorquí, ni lleidetà, ni... efectivament: català, no. Si la llengua havia de tindre un nom unitari de Pirineus avall havien d'haver adoptat l'històric i literari: Llengua Valenciana, pero a Barcelona no interessava això, políticament. Sempre es barreja la llengua i la política.

Aquell projecte dels Països Occitans s'acaba el 1934. La llengua, a partir d'ara, s'anomenarà catalana, de Pirineus avall, i començarà a ser la llengua dels "països catalans", escrit en minúscules en el Manifest antioccitanista. I els secessionistes catalans triomfen políticament, a tenor dels resultats que ha aconseguit la burgesia catalana. Des del punt de vista científic, en canvi, el català continua sense que se'l reconega com a llengua independent dins la Romània. Ja ho va dir Loïs Alibèrt en la resposta al Manifest secessionista català, en el seu "Comentari": "Los signataris d'aquel document consideran lo catalàn coma una lenga latina independenta de l'occitàn tant coma l'italiàn, l'espanhol, lo francès, lo romanés e lo portugués. Invocan l'autoritat de qualques filologs actuals per piejar aquela teoria. Volem pas negar que Fouché, Griera e qualques autres son mai o mens d'aquel vejaire. Ça que la, nos permetran de remembrar que l'immensa majoritat dels sabents despuei Raynouard fins a Meyer-Lübcke, en passant per Milà i Fontanals, Díez, Ronjat e fòrça d'autres, an reconegut l'estreita parentat del catalàn e de l'occitàn. E, qué direm de Maragall e Prat de la Riba que l'an afortida amb tant d'energia? D'autre biais, sens nos trachar de l'autoritat de cap de filolog en cambra, desfisam qui que siá de mostrar que lo parallelisme del catalàn amb l'occitàn posca èsser comparat, tant pels parlars moderns, coma pels ancians, amb aquel qu'om pot establir amb las autras lengas latinas. Cal barrar los uelhs a tota evidéncia per ignorar l'identitat fonetica, morfologica, sintaxica e lexicografica dels nostres parlars populars naturals." ALIBÈRT, L. *Revista Oc* 1934:81)

El sistema lingüístic és el mateix des de Guéret, al nord de Llemotges, a Guardamar, al sud d'Alacant, i de Bordeus a la Gàrdia (Guardia Piemontesa), en la península italiana. Actualment, a partir de l'estructuralisme, se'l denomina 'diasistema occitano-romà', concepte que inicia Loïs Alibèrt dient-li 'família occitano-romana', a la qual sempre va dir que pertanyia la llengua que es parla al sud dels Pirineus. "Seguirem a considerar lo catalan coma un idioma occitano-romàn" és una famosa frase d'Alibèrt, d'aquell moment "independentista". I, per ara, el món científic no li ha reconegut la independència al català, i des del punt de vista estrictament lingüístic, intralingüístic, és ben difícil que eixa independència es produïxca.

Hi va haver moltes discussions si la nostra llengua pertanyia al sistema lingüístic que es parla en la resta de la península ibèrica o al del nord. Finalment, el concepte s'entén perfectament si situem el 'diasistema occitano-romà' entre el gal.lo-romà al nord, francés, i l'ibero-romà, de la península. Des del punt de vista literari, és l'espai de la civilització trobadoresca que els valencians compartírem durant molts anys, des dels versos del nostre rei Pere lo Gran a Jordi de Sant Jordi i Ausiàs March compresos. Llavors, sistema i llengua eren la mateixa cosa; més tard, la dialectalització fa ver que al sistema únic li eixiren usos regionals -dialectals, pre tant- amb noms diferents, alguns: "segons la nació d'on so nat", com diu Joanot Martorell. És per això que ara tenim que un mateix sistema lingüístic té diversos noms literaris. Actualment lingüística i literatura no coincidixen, haurem de dir, per tant: lingüística i literatures.

1.2.2.- EL PROBLEMA

a) El gran problema de la teoria catalanista és, per tant, el SECESSIONISME –el mal del qual, els catalanistes sempre han acusat als mossarabistes-; curiosament, els acusadors havien sigut els primers a fer allò de qué acusen als valenciamisme mossarabiste. El fet va tindre lloc amb la publicació del Manifest secessioniste català citat més amunt.

Estudiar la llengua, després d’haver-la tallada de Pirineus avall, té un primer problema que és la visió esbiaixada que presenta, en conseqüència, les conclusions, o algunes de les conclusions, a qué s’arriba són incorrectes. El sistema lingüístic de valencians i catalans és el mateix? Sí, sense dubte. Pero, amb això no s’està dient tota la veritat. El sistema és el mateix que el dels provençals, gascons, llenguadocians, llemosins, auvernyats...? Sí. Des del punt de vista estrictament lingüístic, sí. Compte a part haurem de fer, si ara volem parlar també de les realitzacions que fan les llengües: la literatura, l’ús verbal, etc.

b) El segon problema, o, millor dit, el següent, perquè d’importància en té la mateixa:

NO HI HA UNA HISTÒRIA LITERÀRIA QUE USE EL NOM DE CATALANA PER A LA LLENGUA DELS VALENCIANS.

En la tesi doctoral *El Pensament Panoccitanista*, Lluís Fornés 2004, es dona molta importància a la percepció de la llengua pròpia que tenen els parlants, a partir, o com a conseqüència, de la història literària. I, si per al mossarabisme ja hem dit que no hi ha una història literària a estudiar, que haja pogut influenciar la percepció lingüística valenciana actual, en el cas del catalanisme,

tampoc existix eixa història catalanista. Una de les aportacions que es fa és eixa exactament: “No existix una història literària que use el nom de catalana per a la llengua dels valencians”. FORNES, L. (2004:597) En els documents consultats, els literats valencians no li donen mai el nom de catalana a la llengua que usen. Si apareix algun document on es parla del “bell catalanesc” sempre apareix en boca d’escriptors catalans, mai dels valencians. A l’estranger sembla que també s’ha donat això en alguna ocasió: Recordem aquella frase que, parlant dels papes Borgia, de Xàtiva, diu que deien els italians: “Dio, Dio, la Chiesa romana in mani dei catalani”. La deien uns italians. El nom de catalana per a la llengua dels valencians apareix a les acaballes del segle XX, trencant amb la tradició de tots els segles anteriors; moment en el qual es reviscola, i arriba al punt més àlgid, la Batalla de València: “En la tardor de 1961 la cambra sindical dels estudiants de Filosofia i Lletres inaugura un Curs de Llengua Catalana amb bon èxit de matrícula. Aquesta fou la primera vegada que a València gosava hom donar aquest nom a l’idioma en circumstàncies semblants.” (El subratllat és nostre) SANCHIS GUARNER, M. (1978:195) La nostra afirmació es veu reforçada pel verb ‘gosar’ que usa ací Sanchis Guarner. Fins aquell moment no ‘havia gosat’ ningú usar el nom de catalana per a la llengua dels valencians. Seguim amb una cita del llibre *La llengua valenciana i el diasistema*, parlant de l’anàlisi feta a diverses obres literàries: “En la mostra no trobem cap literat valencià que faça ús del nom llengua catalana. Sí que, a través de la història, es poden trobar diversos exemples en els quals autors catalans anomenen catalana la llengua dels valencians,i, un dels primers exemples és el “bell catalanesc” de Ramon Muntaner, tan ciutadà de València com es vullga dir, pero català de l’Empordà; i des d’ell a l’actualitat se’n poden trobar molts, d’autors i d’exemples; pero d’autors importants valencians no se’n troben que anomenen la llengua dels

valencians amb un altre nom que el de valenciana, llemosina o llemosino-valenciana. Els catalans –tradicció que podem fer arrancar de l'empordanés Ramon Muntaner- han pretés donar el nom de catalans als valencians, als murcians, als occitans, a Agustina d'Aragó, etc. És un comportament que no entrarem ara a analitzar, només assenyalem que és així: fan un ús hiperbòlic de la catalanitat dels valencians. La llengua dels valencians també té el nom de *catalanesc*, *català*, etc., en boca d'autors catalans; en els autors valencians, no. FORNÉS, L. (2010:269)

Fins ací hem volgut expondre els problemes bàsics que, al nostre entendre, tenen les teories del valencianisme mossarabiste i del catalaniste. A continuació intentarem demostrar que són les mancances en la teories científiques les que han produït el malestar social, la Batalla de València, el Conflicte Lingüístic -català versus valencià- i precisem el concepte de quin 'conflicte' parlem perquè hi ha un problema de diglòssia interna entre la modalitat lingüística valenciana i la catalana que és la que ha enfrontat els valencians i valencianes durant molts anys, i que ara voldríem ajudar a superar. Precisem: Hi ha un problema de diglòssia interna i de lluita pel nom de la llengua també. Però, no hem d'oblidar que tenim al costat unes llengües molt fortes que són les que realment amenacen de mort la nostra, la valenciana, que, en definitiva, és una llengua minoritzada, en perill, per la força i la influència, en primer lloc, del castellà. Per tant, afanyem-nos a resoldre els problemes de dins de casa, i comencem a posar barreres a les llengües fortes que tenim al costat. I ho diem en plural perquè tants com castellanismes, actualment, el valencià està sofrint l'espenta dels anglicismes diàriament. Per tant, insistim, arreglem la casa prompte i parem atenció al problema real de les llengües majoritàries que tenim damunt.

En el camp intern, voldríem ajudar a fer camí cap a un valencianisme que no duguera adjectius darrere i amb el qual tots els valencians i valencianes actuals es pogueren sentir identificats.

2.- PROBABLES CONSEQÜÈNCIES EN LA SOCIETAT VALENCIA DELS PLANTEJAMENTS INCORRECTES.

2.1.- Un nacionalisme irregular, amb l'enemic dins de casa.

El poble valencià té un comportament col·lectiu molt singular. Quan tots els nacionalismes es constrüxen buscant un enemic fora, que puga ajudar a l'autoestima interior, ací trobem que l'enemic es troba a la porta d'enfront: familiars contra familiars, amics contra amics, veïns contra veïns... en un batibull d'opinions enconrades, basades en qüestions lingüístiques irresoltes, o millor dit, mal interpretades. Tot açò dóna com a resultat una autonomia dèbil, on les forces nacionalistes o regionalistes tenen una representació política mínima.

2.2.-Les ànsies independentistes de mossarabistes i catalanistes no han aconseguit els seus objectius.

L'oblit, o dit més correctament, el rebuig al sistema lingüístic comú, intentant una maniobra política, conscient i ben estructurada, va dur els catalans a negar l'evidència que estructuralment l'edifici és el mateix des del Llemosí a Alacant. Pero, aquelles ànsies de l'independentisme lingüístic català va dur l'independendisme lingüístic valencià –i podríem afegir: lògicament- a imitar el secessionisme dels germans del nord. Vegem el primer culpable, en el Manifest català: “Hi ha una raó científica que s'oposa a aquestes teories

occitanistes. Avui la lingüística afirma que el català i la llengua d'oc –coneguda per tots els romanistes amb el nom de provençal- són dues llengües, constitueixen dos grups lingüístics a part, malgrat les semblances de diversa índole que hom hi pogui trobar”. (ibid, Manifest). A València apareix la mateixa ànsia –amb el mateix dret, evidentment- per l'independentisme; vegem-ho en Chimo Lanuza: “la consideració del valencià coma dialecte del català es producte d'unes motivacions polítiques. El valencià es un dialecte del català per causes o motius polítics, no lingüístics. I eixes raons no em convencen, principalment perque van en detriment de la llengua i cultura valencianes. El projecte pancatalanizador s'ha fet des de Catalunya i d'esquena al poble valencià.” LANUZA, C. (1983:133). Si el català no vol ser un dialecte de l'occità, el valencià no vol ser un dialecte del català, lògicament. Uns i altres són producte d'un exercici, amb pretensions científiques, pero que respon a interessos polítics, humans, lògics i, no ho dubtem, ben intencionats, pero que han tractat de ‘manipular’ el sistema lingüístic, sense haver-ho aconseguit. I les maniobres polítiques no es poden tolerar, des del punt de vista científic. La ciència és la ciència; la política és la política. Per això no s'accepta ni que el valencià ni que el català estiguen fora del sistema lingüístic comú. Arribats ací, també podem dir que al nom que els nostres clàssics valencians van donar a la llengua, valenciana' s'ha vist negat els darrers anys per diversos lingüistes valencians, seguint les pautes marcades a Barcelona, pero que al nostre entendre no és més que un exercici d'autoodi probablement produït per un complex d'inferioritat de certa part de la classe pensant valenciana.

La manera correcta d'entendre el problema de la Batalla de València en l'actualitat, des del punt de vista científic, és que el diasistema occitano-romà conté diverses modalitats lingüístiques les quals, a causa de l'ús literari i popular, han adquirit noms diferents, probablement per no tindre un poder

polític unificador de tot el diasistema: El sud dels Pirineus, podem afirmar que la llengua valenciana va ser la primera a adoptar el nom propi, llengua valenciana, ja en el Segle d'Or. Al fet, entenem que li hem de tindre un gran respecte.

CONCLUSIONS

La Batalla de València, el Conflicte Lingüístic Valencià – a causa de la pugna català versus valencià- és probablement la conseqüència dels problemes, de les mancances, que presenten les teories lingüístiques que els han sustentat: La manca d'un objecte d'estudi suficient, en el cas del valencianisme mossarabiste; i l'esbiaixament dels resultats de la teoria catalanista, a causa del secessionisme que es va produir els anys 30, en voler independitzar el català del sistema lingüístic comú, el diasistema occitano-romà. La llengua dels valencians és una modalitat lingüística –com la mallorquina, la catalana, la provençal, la gascona, la llenguadociana, la llemosina, etc. amb les quals compartim un mateix sistema lingüístic, l'occitano-romà, que se situa geogràficament entre Guéret, al Nord de Llemotges, i Guardamar, al Sud d'Alacant; i de Bordeus a la Gàrdia (Guàrdia Piemontesa) en la península italiana. El diasistema occitano-romà es troba entre el gal.lo-romà, al nord, i l'ibero-romà, al Sud i a l'Oest. Afirmem també que, entre totes aquelles modalitats lingüístiques, en molts casos anomenades llengües (i així es pot entendre, des del punt de vista literari,) hi ha un fet importantíssim: l'única de

totes elles que ha creat un Segle d'Or és la llengua valenciana (com així l'anomenaven els nostres clàssics valencians), cap altra en té; encara que, des del punt de vista de la història literària, és remarcable també que el provençal Frédéric Mistral va obtindre el Premi Nobel l'any 1904.

En no haver una història literària clara, a causa de les teories metodològicament insuficients, la societat valenciana ha patit, durant molts anys, la nefasta Batalla de València que, encara ara, posa en perill la supervivència de la llengua valenciana. Esperem haver sabut expressar ací que el diasistema occitano-romà, amb els estudis que s'hi puguem fer, és el camí rigorós que pot encaminar els problemes sociolingüístics valencians cap a un futur més clar.

BIBLIOGRAFIA.

ALIBÈRT, Loïs (1934) "Comentari" a la revista *Oc* núm 16-17, p. 81.

FABRA, Pompeu, COROMINES, Joan, COROMINES, Pere... *Manifest* Publicat a *La Veu de Catalunya* Barcelona, 6 de maig de 1934.

FORNÉS, Lluís (2004) Tesi doctoral *El pensament panoccitanista 1904-2004...*) Universitat de València. Llegida el 20 de desembre.

FORNÉS, Lluís (2010) *La llengua valenciana i el diasistema occitano-romà* Ed. Òc-València.

LANUZA, Chimo (1983) *Valencià ¿llengua o dialecte? Una aproximació a la sociolingüística*. Ed. Lo Rat Penat, València.

LLOMBART, Constantí (1878) "Excel·lències de la llengua Llemosina. Discurs Panegirich llegit en la solemne sessió inaugural de Lo Rat Penat, València. Impremta d'Emili Pasqual. Reprd.Facsímil Llibr. París Valencia, 1979.

PENELLA I RAMON, Artur (2001) "El dialecte romànic ilerdo-valentí i la seua relació amb el diasistema occitano-romànic". *Paraula d'Oc*, Núm. 4. València.

SANCHIS GUARNER, Manuel (1978) *La llengua dels valencians* Ed.Eliseu Climent. València.

L'ESCULL DE LA LLENGUA I CÒM CAPGIRAR-LO

Felip Bens

Hi ha qui diu que el conflicte de la llengua està superat –en la victòria aplastant de les tesis unitaristes–. Hi ha qui diu, i tot, que el conflicte de la llengua mai ha existit, que només ha segut una cortina de fum en la qual desviar l'atenció d'uns atres assumts. A l'atra banda del riu, hi ha qui afirma que el tema de la llengua no és més que un cavall de Troya del pancatalanisme per a atényer uns atres objectius. Hi ha qui vol acceptar-ho i qui no pero, al meu parer, la llengua continua sent el gran escull que impeditx aplegar a un gran acort entre valencianistes –i immediatament després entre valencians– que trenque la bipolaritat blaverisme-pancatalanisme, enfeltrida en cada àngul de la nostra realitat. Esta bipolaritat, que tot ho enfosquix en la seua ombra jagant, és el motiu pel qual el valencianisme es incapaç de créixer substancialment dins de la nostra societat. No en l'àmbit polític. També en el social i cultural. Esta bipolaritat condiona completament la realitat... pero esta bipolaritat és falsa, està "fora de la realitat", és una ilusió que no existix pero que, alimentada per aquells als que els interessa la perpetuació de la divisió entre valencians –fonamentalment els governants espanyols i els que han convertit les institucions d'autogovern en simples delegacions–, pareix cobrar vida constantment, en cada racó del nostre regne. Dic que no existix i és cert: perque València, del Sénia al Segura, no està dividida entre blavers i pancatalanisme. Ni tan sols succeïx açò entre aquells que es reivindiquen

com a valencianistes. La divisió entre estos últims és minoritària i s'hi troba en els extrems. Pero insistix: interessa i molt als que porten anys alimentant-la. Capgirar esta situació hauria de ser un objectiu prioritari i inajornable, si no volem que el nostre poble continue patint l'etnocidi i l'expoli econòmic actuals. I hauria de ser-ho, sobretot, per als valencianistes, per als que es reclamen com a tals, vaja.

Si la defensa de la llengua valenciana hauria de ser un motiu d'unitat i no de divisió entre els valencianistes, ¿per quin motiu ha devingut el principal escull per a eixa anhelada unitat? Respondre a esta pregunta requerix més paper i fondària que els que en tenim ací. Prou més. Pero és probable que la resposta es trobe prop de la següent hipòtesis: la llengua –i sobretot la posició respecte a la llengua– ha acabat per convertir-se en un identificador identitari que l'immensa majoria de les voltes no s'adapta a la realitat, en una situació de bipolaritat induïda que he tractat d'explicar unes línies més amunt: si algú opina que el valencià i el català són la mateixa llengua i diu “nosaltres” és etiquetat d'immediat com a pancatalaniste. Si eixe algú afirma que són dos llengües distintes o que són germanes del diasistema occitano-romànic i diu “mosatros”, llavors està clar que es tracta d'un blaver. I després està la majoria dels valencians, que estan avorrits del tema. Açò és aixina. Hui. Encara. Més que mai, potser. Pero ha canviat una cosa decisiva: cada volta és més la massa de gent “desmilitarisada” –i no obstant simpatisant– que senzillament aposta per un valencià lo més valencianisat possible, dins de les coordenades que han marcat més de tres dècades d'escolarització en valencià. I gent que sobretot aposta pel desetiquetage de tòpics, estereotips i

paradigmes, com a pas previ necessari en el qual atényer una certa normalitat. Lligga's pacificació com a sinònim.

En este sentit, sospite que la societat valenciana ha caminat un parell de passes per davant dels que tenen més capacitat de decisió: el clima de consens i la necessitat d'un valencianisme de mínims, integrador, està en el carrer, esperant que institucions, entitats, partits, associacions o ciutadans se sumen ad ell. No es tracta de fer cap juí sumaríssim al voltant d'açò ni de retraure la lentitut d'alguns dels nostres actors socials; només de constatar que esta realitat existix, és palpable, que han passat tres dècades i mija de la "Batalla de València" i que finalment, com sempre succeïx, s'ha impost la voluntat del poble. Nos agrade més o menys, l'immensa majoria dels valencians aposta, en matèria llingüística, per la pau i per la valencianitat pero des de l'oficialitat institucionalisada. Almenys l'immensa majoria d'eixe 73% que se sent igual d'espanyol que valencià, més valencià que espanyol o només valencià... perque a l'atre 27% (més espanyol que valencià o només espanyol) dubte que li interessien lo més mínim estes cuites.

Desactivar el conflicte llingüístic és precís per a escampar el valencianisme entre uns valencians, eixe 73%, dels quals una majoria encara són apenes protovalencianistes, pero que és obviament l'espai social sobre el que han de treballar els valencianistes més conscienciats. El problema és que hui i ací, com he dit, les nostres institucions van per darrere de la societat. Per això encara són quasi imperceptibles algunes iniciatives en l'àmbit cultural i llingüístic com les de L'Oronella i Lletraferit, TOTS SÓN NOSTRES,d' Òc-

València, o Taula de Filologia Valenciana... i per a no incórrer en el pecat de les absències deixe el llistat en la gent de casa.

En el cas particular de L'Oronella i el Lletraferit, darrere de les passes fermes donades durant els últims mesos, no existix un objectiu estrictament valencianiste. Per més que mantindre una editorial i editar una revista que ampren el valencià ya de per si ho és, segurament. Pero més enllà d'açò, aspiràvem –i aspirem– a crear el clima de pacificació valencianista que permetera bastir productes culturals en valencià i a l'hora desconfliktivats. Per ad açò lo primer fon –i és– desactivar el conflicte llingüístic “inter nos” per a funcionar, partint de l'assunció de la nostra realitat social, tant en l'aspecte llingüístic com en l'identitari, desijant en un futur no molt lluntà poder usar el valencià en plena normalitat, fer d'ell un instrument i no una fi. La societat valenciana és plural i polièdrica, pero en línies generals –i atenent també als estudis estadístics que tenim a mà– hi ha una majoria que compartiria les idees bàsiques d'eixe valencianisme de consens: el nom de la llengua és valencià i, al marge de la seua filiació i la seua normalisació, hauria de ser quan més valenciana i acostada al poble, millor. No per caprig: per als sociolingüistes més reputats l'identificació entre parlant i standard llingüístic és fonamental per a la supervivència i vitalitat d'una llengua minoritària i minorisada.

Encara aixina i tot lo exposat fins ara, sospite que entre els valencianistes – entre tots aquells que es reclamen valencianistes– calen copioses dosis de generositat per a evitar l'escull de la llengua i per a bastir eixe valencianisme

de consens, unit, transversal, ferm i fort que –més enllà d’algunes diferències– siga capaç de conuiuere i crear un discurs ilusionant destinat a la nostra societat. No parle de política. O sí. Pero també i sobretot de societat civil, eixe terme tan balafiat estes semanas arrere. Alguns esmenaran que en eixes diferències estriba tot el moll de l’os, pero no és aixina. En el nostre fur intern, independentment de l’immobilista militància de cascú, i entre valencianistes que de veres ho són, és possible que molts comencen a pensar en lo beneficiós que seria, d’una volta per totes, deixar a banda eixes diferències mínimes per a alçar un moviment –o un agregat de moviments en sensibilitats germanes– que encapçale l’endreçament nacional dels valencians, una urgència que ho és més a cada dia que passa.

LLEMOSINISME DEMOGRÀFIC, UN ALTRE VALENCIANISME DOCUMENTAT.

(Extracte adaptat de la ponència llegida a la Universitat de València el 30 de novembre del 2013, dins de l'acte de commemoració dels 800 anys de la desfeta de Muret)

Joan Martinis

Fa poc de temps vàrem tindre el plaer de publicar una investigació amb la qual fèiem notòria una mancança fonamental en els estudis sobre la història i la societat valencianes. Una mancança que venia a demostrar un important buit documental en la redacció del nostre particular relat nacional.

Si bé és cert que alguns autors havien donat notícia d'una anomalia sociodemogràfica que no tenia cabuda en els nostres llibres d'història; se l'havien trobada en documents diversos però no van saber donar-li un tractament holístic, una visió en conjunt de les causes i conseqüències concatenades a este fet.

M'estic referint a la gran migració que des de terres occitanes i, almenys durant tota l'edat moderna, va resoldre reiteradament el dèficit demogràfic crònic de la Corona d'Aragó i molt particularment el valencià, absolutament catastròfic després de l'expulsió dels moriscos. La meua investigació té com a eixos principals la cerca documental sobre l' existència certa d'esta migració massiva i en conseqüència, la ponderació aproximada dels occitans en la composició d'esta nova societat valenciana que llavors es refeia.

Va ser un fet aïllat esta migració? No, absolutament. És un moviment demogràfic que documente des del primer terç del segle XVI, i que unes vegades per qüestions endògenes i altres exògenes llança als camins a milers de persones que, en el nostre cas, vénen de tots els territoris històrics d'allò que hui anomenem Occitània i què, entre altres, van deixar un vestigi important en el nostre corpus onomàstic. I com no podia ser d'una altra manera, este moviment de població va ser enregistrat en múltiples sèries documentals administratives civils i religioses; en relats i en producció literària de molt diversa índole fins al segle XIX.

Abastant un període tan dilatat en el temps, no es pot obviar que el continu flux de migrants occitans hagué d' influenciar molt positivament en el redreç social, ara no parlarem del redreç econòmic, de l'exhaurit Regne de València. En conseqüència derivem una hipòtesi raonable que no ha de quedar muda, atés que cap altra hipòtesi, al voltant de l'adscripció nacional dels valencians, ha tingut un consens unànime pel nostre poble: El LLEMOSINISME DEMOGRÀFIC, com a derivat de l'ompliment del nínxol ecològic deixat pels moriscos i la persistència, especialment a València, del nom de Llemosí per a la nostra llengua.

Vaig deixar constància en la meua investigació de l'importantíssim cabdal documental que feia referència de manera directa o indirecta a este fet, però ara ens interessen aquells documents que fan menció explícita als canvis en l'estructura social valenciana que l'emigració occitana estava produint en eixos mateixos moments.

Des de la segona meitat del segle XVI i fins acabar el mateix, el moviment migratori occità que s'observa ja prou de temps, s'accentua degut a les sanguinàries guerres de religió del Regne de França i els conseqüents desplaçaments forçats per la inestabilitat politico-social. Als territoris de la monarquia hispànica, a més, altres circumstàncies derivades de l'erràtica política econòmica i monetària dels Àustries que van derivar en una elevadíssima inflació de preus, coadjuvaren per a fer molt rentable o saludable el fet d'emigrar. Diversos autors de l'època es fan ressò d'esta realitat i citarem per la seua importància a Jean Bodin (1530-96), teòric polític i pare de la concepció moderna del concepte de sobirania.

La seqüència cronològica de la migració després d'este punt d'inflexió ve condicionada pel context històric; anem per períodes. Poc després, ja entrat el segle XVII, esdevé l'expulsió dels moriscos i trobem que el nostre país és el més perjudicat i precisament en la part de la població que representava la mà d'obra del majoritari sector primari de l'economia. En la documentació conservada dels llibres d'aveïnament de la ciutat de València trobem la correspondència i s'observa un punt d'inflexió importantíssim a l'alça dels registres d'occitans, des d'esta data fins al final de la sèrie documental al 1611.

Quatre anys després es publicava el Tractat d'Economia Política d'Antoine de Montchrestien, pare d'esta nova concepció de l'economia, on es fa una observació directa al problema francès de l'emigració cap a Espanya. L'autor certifica la importància dels desplaçaments i, el que és millor, personifica la migració amb la més nombrosa, la que tenia per objectiu el Regne de València i la seua repoblació després de l'expulsió dels moriscos; fent inclús una relació dels territoris d'on eixia la migració: tots ells exclusivament occitans.

La cita és llarga però la que ens interessa ara és el colofó de la mateixa:

“... Tenim que n'hi ha més de 200.000, dels quals la partida més gran s'habituen tant més fàcilment per que no són en absolut diferents de religió amb els originaris, i que la seua extracció no és tan odiosa com aquella dels moriscos. Sembla que es mesclaran per aliances els uns amb els altres i faran un sol poble. En passar açò, no hi ha en absolut que dubtar que el país valdrà més i que la nació serà composta, com per una espècie d'empelt. Encara passaran quinze o vint anys fins que puga prendre i soldar, car la major part va i ve encara...”

Montchrestien, observador privilegiat, se n'adona de les conseqüències que una migració tan potent podrien tindre en uns territoris on la manca de població era qüestió de supervivència; era la constatació d'allò més evident: l'inici d'un mestissatge occitano-valencià o dit d'un altra manera, un episodi més de les migracions internes en ambdós direccions que al llarg dels temps han aprofitat de l'afinitat cultural com a mecanisme de naturalització i integració.

En el decurs del segle XVII, la documentació de l'administració foral valenciana ens oferix reiteradament testimonis que avalen la nostra hipòtesi a més de donar compte que els canvis estructurals que s'operaven en el si de la societat valenciana eren ja irreversibles tant social com econòmicament. Els memorials en defensa de la part occitana (ells diran francesa, clar) de la població, quan esclataven periòdics episodis bèl·lics, són una bona mostra del que parlem.

Observem fins a quin punt les autoritats valencianes (virreis, Reial Audiència, síndics, racionals o Bayles) s'impliquen en la seua defensa:

“...la multitud de Franceses que le habitan, y residen en el Regne de valència, en conformidad de lo observado en los años 1667 y 1673” (1683. De la sèrie de Reials Crides de desarmament de francesos.)

“Lo representado acerca de los Pregones contra Franceses avecindados, comerciantes, y contra los que se emplean en la cultura de los campos, por sentirse su falta en daño notable de esse Reyno ...he dado prorrogacion a algunos, por saber no tenían acabadas de ajustar sus dependencias, y otros por ser precisos en el Reyno, respecto de no haver otras personas que en el se aplicasen, a lo que ellos con utilidad, como son los serradores que en este Reyno todos son Franceses.”

(Marques de Castel Rodrigo, Virrei de València)

“...Mas en la constitucion actual de las cosas, juzgamos haver algunos, si se practicase el apartar a los Franceses que no tienen excepcion y no deverse executar con los que la tienen. Respecto de los primeros, porque (dexando a un lado la falta de poblacion y comercio que se padese en el Reyno y que los Franceses suplen una y otra, ya en el servicio para la lavor de los campos, ya en los mecanicos de las casas, que no es façil resarcir con los de otra nacion en este Reyno” (Dictamen de la Reial Audiència, 1692)

“Señora. En ocasio de haver experimentat los excesius danys que ha esta Ciutat se li han deseguits per raho del Real Bando que se ha publicat en ella en orde a les penes en ell expresades contra los de la nacio francesa vehins y pobladors de aquesta Ciutat trobanse, com se troba tan necesitada de poblacio la que procuraren tant los Serenissims Reys, pera que la Ciutat trobantse populosa quedas vostra Magt. mes plenament servida en totes les ocasions...” (Dels Jurats, Racional, Sindic i Batles de la ciutat de València a la reina Mariana d'Austria, 1674)

D'estes i altres paraules dels gestors públics d'aleshores podem derivar una afirmació taxativa: els occitans van suplir la part expulsa de la població i, a més, van relançar el comerç valencià al detall i a l'engròs. En eixe espai temporal s'està acomplint allò que vaticinava Montchrestien vint, trenta, quaranta, cinquanta anys en arrere.

Quin poguera ser el resultat d'una migració massiva durant un mínim de cent anys sobre un territori escassament poblat? Fins a quin grau pogué modificar-se l'estructura de la població valenciana.? Perquè no estem parlant d'una substitució traumàtica? I el que és més important, per què este component occità de l'ésser valencià no té cabuda en la nostra història.?

No hi ha ciència més permeable a la subjectivitat que la històrica; sempre reescrivint-se en funció de guanyadors i perdedors, paradigmes i ciències antigues. Però afortunadament, per al cas que tractem, comptem amb un bon cabdal de documentació objectiva i ben esclaridora que col·lidix obertament amb l'explicació oficial de la nostra personalitat diferenciada.

Per a l'ocasió d'esta jornada on enaltim els lligams entre els països dels dos costats dels Pirineus i rememorem la fatídica desfeta de Muret, he cregut convenient presentar per primera vegada en un acte acadèmic un document que fa resum del llarg procés que estic relatant, alhora què desfà qualsevol dubte dels que plantejàvem adés.

Ens situem a finals de segle XVII, possiblement durant la guerra dels Nou Anys entre les potències europees amb Alacant bombardejada (1691) i Barcelona assetjada pels francesos (1694). El document, sense data, és una Representació de la Ciutat de València, en el seu tradicional rol de Cap-i-Casal del Regne, adreçat a l'emperador Carles i amb el que es pretenia explicar al monarca els privilegis i furs valencians respecte a la naturalització o nacionalització d'estrangers, en un moment (pos. 1692) en que s'havia decretat una nova represàlia per als francesos que haguera produït uns efectes molt negatius per a la Ciutat i Regne. Només un paràgraf de la Representació és prou com per a urgir a obrir l'arca de les essències pàtries i repensar allò què realment som.

Parlant dels occitans que ja estaven establits i dels que continuaven aplegant, diu així:

"... Pues con los matrimonios, y procreacion de hijos, se hallan engarsados, y unidos con los originarios, en tanto genero, que unos y otros son una misma cosa, y ya no se acuerdan de sus Lares y Patria, pues todo su coraçon y cariño, le tienen puesto en sus hijos y familia, y se precian de ser muy vassallos de V. Magestad, y hijos de aquella Ciudad, condoliendose de los acasos que se suceden con la Corona de Francia..."

El que ve a dir que, en eixe moment, ne són tants que ja no podríem dir qui és natural o qui “francés.”

Fer altres interpretacions subjectives d'estes evidències contrastades i certes ens sembla com a mínim un atemptat contra la nostra particular manera de ser persones i tota esta documentació no deixa espai per al dubte. Va haver una immigració massiva d'occitans que reviscolà la nostra societat, va absorbir el que quedava de la societat cristiana prèvia i va operar-se el naixement de la població valenciana actual.

Assumit que sobre les deixalles de la societat preexistent va superposar-se una capa de població amb unes característiques ben definides, obliga a analitzar les relacions o influències mútues que es varen produir i les més importants per a l'objectiu que ens interessa són aquelles que fan referència a la pèrdua de la memòria col·lectiva entre els naturals i els immigrants, a més d'aquelles derivades del fet que els nous valencians parlaven diverses varietats de la llengua perfectament intel·ligibles a la dels parlants de les varietats sud-pirinenques.

Les qüestions referents a l'assimilació dels nousvinguts i dels mecanismes d'integració les vàrem exposar en la nostra investigació de referència, però és interessant comprovar com la diferenciació entre naturals i estrangers creix en la mida que ho fa l'estat nacional liberal, forma d'organització que a Espanya només es consolida lleugerament cap a finals de segle XIX.

Tenim per un costat dos etnòmits, espanyol i francès, que una vegada consolidats els estats liberals eren incompatibles i excloents, però per altre s'ha de tindre en compte que en aquells anys ni el poble pla occità era competent en llengua francesa ni el valencià en llengua castellana. Tot i ser

francesos i espanyols, parlaven les seues respectives varietats lingüístiques i açò en principi no entrava en col·lisió amb la predisposició monolingüe dels respectius estats nacionals.

I és precisament en este segle quan es troben les referències més abundants al llemosí, tant com a denominació que abastava una boira de relacions antigues amb altres pobles espanyols però també francesos, com per a denominacions populars per a la nostra llengua des d'Aribau a Lo Rat Penat passant per l'auto-posicionament lingüístic popular de les poblacions del bisbat de Tortosa arreplegades per Miralles i Meseguer, encara al 1902.

Per al manteniment de la denominació, s'ha de valorar indefugiblement el fet que una part important de la població parlava un altre valencià que ells no denominaven així. Llemosí era una denominació coneguda d'antic als nostres territoris i alhora ho era de prestigi entre els occitans, desitjosos de desfer-se d'altres denominacions amb poc o gens prestigi social, com el gascó o l'auvernyat que en aquelles hores representaven al gavatxo de les classes populars més baixes. El llenguadocià llanguia des del s. XIII tot i haver-se bastit sobre eixa modalitat una koiné incipient amb la que van ser redactats per exemple els Furs de Jaca. El provençal, no cal dir-ho, encara hauria d'esperar a Mistral i al felibrisme per a representar nominalment a tot el domini lingüístic.

Tenim eixí per una part que el poble valencià actual és el resultat de la reorganització de la societat, mitjançant immigracions massives, operada entre els ss. XVI i XIX, amb un pic d'autèntica onada durant el XVII.

I per altra, plantejem la hipòtesi derivada del fet que els occitans parlaven una llengua i d'alguna manera haurien de nomenar a eixa llengua, tot i vindre de diferents regions històriques de l'actual domini occità. El manteniment fins a

èpoques recents del nom Llemosí per a referir-nos a la nostra llengua, seria conseqüència lògica de l'important flux de migració i conservat precisament pel secular costum de la intercanviabilitat que entre les diferents modalitats del diasistema occitano-romà s'ha operat en la sempiterna qüestió de noms.

De manera que ja no estaríem parlant d'una hipotètica referència a uns temps antics, en els quals les modalitats lingüístiques del nostre diasistema estaven prou més properes que no ara; estaríem parlant del fet que la persistència en el manteniment d'este anacronisme hauria de ser necessàriament resultat del record recent que la població mantenia d'este fet històric.

La nostra hipòtesi del llemosinisme demogràfic està bastida en el pes que sobre la població valenciana anterior va representar este interminable flux de migració occitana, la qual cosa ha d'obligar a reescriure immediatament la nostra història col·lectiva i plantejar en un futur el marc nacional en el qual s'ha d'encastar el poble valencià com a singularitat cultural i lingüística, però amb uns lligams culturals i de sang que he demostrat s'apleguen, sense complexos, des de Garait a Guardamar i de Bordeus a La Gàrdia.

* El llibre amb la investigació citada (València, Terra d'Òc © Col·lecció Després de la Batalla. Ed. Oc-València) de Joan Martinis, pot ser descarregat lliurement des de la web de l'associació Oc-València www.oc-valencia.org

RECTIFICAR ÉS DE SAVIS

Leonardo Giménez

Quan l'Acadèmia Valenciana de la Llengua va presentar el Diccionari ortogràfic i de pronúncia del valencià, en l'any 2006, un dels acadèmics de la institució normativa valenciana em va comentar que "Si fa 40 o 50 anys les coses les hagueren fet com ara s'estan fent, probablement no haguérem tingut la divisió que hem patit i estaríem en millors condicions per a la recuperació i la normalització de la llengua". L'acadèmic es referia en general a la tasca de posada en valor normatiu de bona part de la parla corrent valenciana, bandejada en el model literari en els seixanta, i recuperada en els documents de l'AVL i en treballs d'autoritats lingüístiques preocupades per la falta de naturalitat d'eixe model. Venia a dir també que la dita Batalla de València no s'haguera donat o no haguera tingut les conseqüències que va tindre, almenys en la divisió produïda per la qüestió lingüística, sense l'emmirallament elitista del valencianisme d'orientació pancatalanista, traslladat a l'escriptura i als àmbits culturals en general.

El cas és que tant l'esmentat DOPV com els anteriors i posteriors acords i publicacions de la institució normativa valenciana han anat incorporant centenars de paraules i expressions titlades d'incorrectes, de barbarismes o d'impròpies d'usar-se en registres cultes o en l'ensenyament, però gràcies a la labor, de vegades callada, prudent i pacient de destacats lingüistes i d'estudiosos preocupats per eixe bandejament, s'està posant en valor eixe ric

repertori tradicional, natural i viu de la nostra parla. La Gramàtica normativa valenciana va seguir incidint a donar valor normatiu a determinades solucions lingüístiques que no tenien el beneplàcit d'anteriors gramàtiques o manuals de referència, i confiem que l'esperat Diccionari normatiu valencià aprofundisca eixa tasca.

Què va passar perquè eixa tasca i eixes solucions s'hagen emprés i determinat anys després d'establir-se oficialment el valencià en l'ensenyament, en l'administració, en la ràdio i la televisió en la nostra llengua?, Per què ha costat tant de temps (i encara està costant) que una part molt significativa del nostre cabal idiomàtic s'incloguera en documents i reculls oficials d'un organisme públic de normativa lingüística? Una resposta, crec que fonamentada, és que la normativa i el model lingüístic es van vincular excessivament en els seixanta-setanta a la idea que la unitat idiomàtica, innegable d'altra banda, havia d'anar associada a la idea d'unitat política dels territoris d'eixa llengua. És a dir, a la unitat política de Catalunya, País Valencià i Illes Balears. El correlat va ser que el model lingüístic per a tots eixos territoris havia de ser únic o unitari, amb variacions composicionals o convergents, o no, segons convinguera.

Però no hi pot haver model únic o unitari, amb les esmentades variacions o sense, si no hi ha poder únic prèviament. El resultat és que eixe patró lingüístic, esbiaixat, triomfà o s'assentà, majoritàriament en àmbits culturals, educatius i sectors progressistes (no en tots), enlluernats pel noucentisme i pel prestigi intel·lectual de figures importants i solvents, que li donaven suport, com ara Joan Fuster i altres, però sense translació d'eixe èxit al poble, perquè eixe model i els sectors que li donaven suport no han tingut la força necessària i suficient per a assentar-lo entre la gran massa de valencianoparlants. Es va

posar el carro davant dels bous. El poble l'ha vist com a estrany (o parcialment estrany) a la parla, i gens (o poc) espentat pels poders, ja hagen sigut polítics, econòmics, eclesiàstics o administratius.

De tota manera, cal apuntar, com és ben sabut i notori, que la normativa i el model lingüístic concrets d'un idioma no són determinants per a fer normal eixa llengua, tant en el seu lloc natural com en la seua possible o real expansió. Perquè un idioma disfrute de normalitat una de les primeres condicions és que siga necessari i, sobretot, que hi haja un poder polític, administratiu, militar, econòmic, etc., que utilitze eixa llengua com a vehicle d'informació, de formació i de comunicació i com a element cohesionador d'eixe poder. La normativa i el model lingüístic castellans de l'època no foren obstacle per al seu l'assentament, imposició i expansió fora de les seues "fronteres inicials". Tampoc l'anglés i la seua desesperant ortografia i les seues variants i models continentals han trobat massa entrebancs per a fer-se la seua condició actual d'"idioma universal", i es podrien posar molts més exemples, passats i contemporanis.

Però en el nostre cas, eixe poder o eixos poders que tinguen el valencià com la "seua llengua exclusiva" i com el seu vehicle lingüístic únic de transmissió són inexistents i tampoc se'ls hi espera. O es manifesten molt esmortits. I és en eixe cas tan nostrat quan la normativa i el model lingüístic cobren una importància determinant, perquè a falta dels primers condicionants "normalitzadors", la identificació dels parlants amb la seua llengua, en la pràctica real, passa per identificar-se al màxim amb una normativa i un model que reconeguen com a seus. I en el nostre cas particular de valencians, també amb el nom de la llengua.

Hi ha la percepció, en principi, que el valencià és difícil. Això produïx inhibició a l'hora d'usar-lo d'una manera normal fora dels àmbits familiars, si més no, en l'ús escrit i oralment en registres formals, llevat de determinats àmbits intel·lectuals molt conscienciats o en intervencions o en textos i intervencions institucionals o periodístics (sempre amb el corrector o correctora darrere), en l'ensenyament i en sectors culturals. Cal assenyalar, abans de les consideracions següents, que qualsevol llengua minoritzada, per tant, sense aparell estatal exclusiu, sempre és difícil, amb independència que objectivament ho siga o no, perquè la seua marginació i la presència de la llengua del poders potents en els àmbits formals van fent-la innecessària, i per això, difícil. Si fem un símil de tasques agrícoles, ara ningú llaura amb animal de tir i forcat, havent-hi tractors amb múltiples relles.

Però en el cas del valencià, si a la manca de poders, potents i decidits, fomentadors de la normalitat de la nostra llengua, si a l'aclaparadora presència del castellà en tots els àmbits i a la consegüent "innecessarietat", li afegim un model lingüístic i una normativa no assumits pels parlants, la identificació amb la llengua es debilita o cau en letargia, almenys per als usos formals propis d'una desitjada normalització lingüística. Perquè el valencià no és difícil, és com qualsevol altre idioma modern del nostre entorn, com ho evidencia, entre altres situacions, la facilitat amb la qual l'aprenen els xiquets nouvinguts, o els originàriament parlants d'una altra llengua, en els pobles menuts i mitjans (com sempre s'ha evidenciat), on la nostra llengua encara és "necessària" per a la comunicació i la integració. Fins i tot quan la necessitat "apremia" d'una manera més o menys coercitiva (però sense la fortalesa i pressió dels "grans" idiomes) també hi ha bons resultats en el coneixement de l'idioma... però eixa competència es manifesta, exceptuant els àmbits

esmentats, tan sols els dies dels exàmens i en els cursos preparatoris de reciclatge o del sistema educatiu. I para de comptar.

La normativa de la nostra llengua ha sigut/és massa complexa, plena de dificultats innecessàries, poc pràctica i gens funcional per a una normalització lingüística en un context desfavorable i desproveït dels principals elements normalitzadors com els mencionats, i no val argumentar que altres llengües ben potents tenen ortografies o gramàtiques igual o més complexes, perquè eixos idiomes no tenen la barrera afegida de la minorització i de la “innecessarietat”. Hem tingut (i seguim tenint en l’ensenyament i en àmbits acadèmics i intel·lectuals) un model lingüístic massa artificios i alié (o parcialment alié) a la parla valenciana en general, i massa allunyat de l’oralitat. Un valencià “mutilat i ortopèdic” que provoca el rebuig dels parlants corrents que no el veuen com a cosa seua. Mutilat perquè exclou (i encara exclou) dels diccionaris i reculls lèxics “oficials” o de “referència”, fets a Catalunya, milers de mots, termes i expressions genuïns valencians, i també de les altres variants, tatxats d’incorrectes o marginats a la categoria de localismes o col·loquialismes. I ortopèdic perquè eixa amputació era/és substituïda per paraules i expressions estranyes a la parla viva i natural, almenys en el cas particular valencià. És una normativa sols per a especialistes.

Eixa situació va canviant des de principis dels 90 del segle passat, com a conseqüència de les inclusions lèxiques i de la tímida revisió normativa del SALT, del Diccionari valencià de la Generalitat Valenciana i de l’Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, dirigit per Josep Lacreu. I sobretot per la creació i posterior labor de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua, tot induït per la visió d’uns lingüistes que veien l’artificiositat d’una normativa que no responia a les necessitats d’una normalització que es vol moderna i per a tots

els parlants, i no sols per a minories “selectes” i per a especialistes. Un fet que també degué influir positivament, en eixe sentit, va ser el model lingüístic de RTVV, elaborat per Toni Mollà, i més encara la realista i injustament atacada “llista Fabregat”. Tot seguint l’estela dels escriptors valencians de la Renaixença i posteriors, de la Gramàtica valenciana de 1950 de Sanchis Guarner, del magisteri callat però laboriós i fonamentat de Josep Giner, de l’impagable Ferrer Pastor, del mestratge d’Enric Valor, de l’excel·lent Diccionari català-valencià-balear, i de la tasca agosarada i fonamentada d’Emili Casanova, Jordi Colomina, Josep Lacreu, Abelard Saragossà, i altres com Lluís B. Polanco, Antoni Ferrando, Vicent Pasqual, Vicent Garcia Perales i més.

El model que es va adoptar en la transició, com ja s’ha apuntat, i que encara és el de l’ensenyament i la universitat, procedix d’un ideal de llengua culta d’estàndard únic, vinculat a un projecte ideològic i polític rebutjat per la immensa majoria de valencians, però com diuen destacats lingüistes o sociolingüistes i constata l’experiència d’altres llengües, no hi pot haver estàndard únic sense poder únic, de la mateixa manera que no hi ha un estàndard únic per a tots els estats del castellà o de l’anglès, llevat que es vullga utilitzar la llengua i un estàndard únic per a aconseguir un poder únic, que és com “posar el carro davant dels cavalls”, posició ideal per a no moure’s mai o anar arrere. Per tot això és necessari el conreu i l’aprofundiment d’un model d’estàndards autònoms en què tots els parlants de tot el domini lingüístic s’identifiquen i el senten com a propi, però per a això fa falta la unitat entorn d’eixa idea de tots els que volem que la nostra llengua assolisca una normalitat que ara està lluny de tindre. I per descomptat cal allunyar la idea de subordinació i servitud a projectes i institucions aliens al sentiment dels valencians.

El món universitari, l'ensenyament i els bons escriptors, que tant han fet pel redreçament cultural i lingüístic d'este País, modestament, crec que s'haurien de plantejar quin model és el més adequat i viable ara i ací, perquè l'objectiu no és un estàndard per a elits selectes, sinó la normalització lingüística de tots, i això passa per aturar la creixent interrupció de la transmissió generacional, aconseguir una revernaculització gradual, la competència normativa general i l'ús general de la llengua en tots els àmbits i registres. No es pot mai normalitzar una llengua minoritzada amb un model i una normativa percebuts com a molt més difícils que l'idioma que la minoritza. I una llengua amb una normativa que necessite sempre el corrector, i el diccionari sempre a prop, per a ser usada en registres formals, és una llengua que no pot aspirar a la normalització, amb una realitat sociopolítica com la nostra.

És per tot això que l'Acadèmia Valenciana de la Llengua deu consolidar la labor que ja té feta, difondre-la molt més i aprofundir en la consolidació de l'estàndard valencià i en la revisió normativa, i el mateix l'Àrea de Política Lingüística de la Generalitat Valenciana, sense complexos de ninguna classe, conscients que fan el que toca, però tenint clar igualment que el que toca és, també, la comunicació fluida i en igualtat, si més no, amb les institucions catalanes, balears i andorranes (quatre poders) de referència lingüística, perquè així tota la nostra llengua eixirà guanyant.

L'Acadèmia és, i ho ha de ser més encara, el punt de trobada, l'espai de consens. Ara mateix té les condicions per a ser el nexa d'unió dels que volem que esta llengua siga normal ara i ací i per sempre, entre altres raons perquè hi conviuen pràcticament totes les sensibilitats existents en la qüestió idiomàtica. L'esperat Diccionari normatiu valencià pot ser un element d'eixos

punts i espais, com ho és o ho haguera pogut ser, i podria seguir sent-ho, el Diccionari català-valencià-balear.

I acabe estes línies amb unes paraules de Joan Francesc Mira, dites fa 25 anys, en relació al conflicte lingüístic i identitari valencià: “Sobre la base de la intel·ligència serena, de l’honestetat i de la coherència mental, ens podíem haver entés, tard o d’hora. No ha estat així, i ara tenim, tots plegats, molt mala peça al teler. Vint-i-cinc anys després, encara estem atrapats entre els excessos d’una certa raó (excessos de síntesis simplificadores, dèficits d’anàlisis) i els excessos molt més dramàtics d’unes certes emocions de raó escassa. Mentrestant Espanya és només una, i Castella arriba ja al Mediterrani per Alacant i València. Sobraran llibres”.

No calen més comentaris, simplement cal postillar que el valencià encara té vida. Eliminem els excessos, rebaixem les emocions i apliquem la intel·ligència. I rectificar és de savis, però tots.

